

POSUDEK VEDOUCÍHO DIPLOMOVÉ MAGISTERSKÉ PRÁCE

Autorka: Bc. ZUZANA MACHAČOVÁ

Název: *Víra, lidé, peníze. Fulnecký klášter augustiniánů-kanovníků a vrchnost na přelomu středověku a raného novověku*, diplomová práce, FF UK, Praha 2023, 138 stran textu, seznam literatury a pramenů, rozsáhlé přílohy: fotodokumentace, tabulky s přehledem majitelů a událostí, edice zakládací listiny

Vedoucí práce: PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.

Odevzdáno v Ústavu českých dějin FF UK v srpnu 2023.

Bc. Zuzana Machačová zvolila pro svou diplomovou práci jiné téma a jiného školitele, než pro svou práci bakalářskou. Proto bylo její úsilí náročnější, než kdyby byla na svou bakalářskou práci tematicky navázala. Defendentka se vyznačuje nápaditostí i poctivou pílí. Práci obhajuje v řádném termínu, spolupráce s ní byla skvělá a velkou radost mi činily její posuny, zejména houževnatá práce s často paleograficky náročnými prameny, psanými česky i latinsky, ale i její snaha propojit ve výzkumu velké a malé dějiny. Pravidelně jsme spolu konzultovali, byť závěrečné fáze přípravy práce poznamenával – jak bývá bohužel časté – nedostatek času.

Z. Machačová byla ve svých cílech od počátku sympaticky ambiciózní a je nutno říci, že alespoň obsahově se jí podařilo svůj záměr naplnit. V prvé řadě bych vyzdvihl, že její práce záměrně překračuje hranici středověku a raného novověku a začleňuje se tak do trendu bádání takto zaměřeného, obvyklého zejména v německém prostředí (náboženské dějiny, vztahy šlechty a klášterů), ale spíše vzácného v prostředí českém. Ovšem po formální stránce tato studie bohužel zůstává zhruba ve dvou třetinách cesty.

Právě stránka formální a jazyková představuje jistou slabinu diplomové práce. Chybu najdeme již v anglické verzi abstraktu (založení kláštera klade až do osmdesátých let 15. století), kolísá používání pomlček a spojovníků mezi čísly stránek v poznámkách i seznamu literatury, za kompletními názvy děl najdeme v poznámkách pod čarou nadbytečnou tečku, názvy citovaných prací mohly být uváděny zkráceně, v poznámkách je užít někdy různě velký font písma. Řadu drobných nedopatření způsobených spíše spěchem najdeme i v textu samotném, např. na s. 6 se objeví v jedné větě jedno sloveso navíc (*byl právě pán města*), věta na s. 11 není dokončená (*zaujeli proti čemu?*). Výklad je možná místy poněkud příliš rozvleklý a nevyhýbá se opakováním. V textu bohužel zůstaly i některé stopy mých komentářů a otázek (např. na s. 28) a někde očividně nedopracované poznámky pod čarou.

Struktura práce je naopak nápaditá, logická a přehledná, Z. Machačová propojuje hledisko chronologické a tematické a dokáže se vyjádřit k velice rozmanitým tématům, jako je složitý proces zakládání kláštera, kde porovnává, kriticky hodnotí a upravuje názory dosavadní literatury, konfesní tlak vrchnosti na poddané a klášter, ale i otázky z politických, právních a hospodářských dějin, jež jsou často v monasteriologickém bádání opomíjeny. Svým rozsahem odpovídá závěr objemu práce, kterou dobře shrnuje. Cenné jsou též přílohy včetně spíše přehledové mapy.

Po stránce obsahové je třeba zdůraznit, že téma je dobře vytyčeno jako určité zrcadlo mikrohistorie vůči „velkým dějinám“ a autorka udržuje všude poměrně důsledně srovnávací linii. Promyšlená je metodologie, kdy práce osciluje mezi monasteriologií, hospodářskými a právními dějinami, mikrohistorií a regionálními dějinami.

Přesvědčivý je přehled dosavadního bádání, byť v něm některé tituly chybějí. Zmiňovány jsou edice, zejména starší, regionálně zaměřené práce F. Peřinky a A. Turka jsou i kriticky zhodnoceny, naopak důraznější mohlo být metodologické vymezení vůči novější odborné literatuře. Z. Machačová podává též důkladný přehled pramenů, byť vybírá především zdroje klášterní provenience.

Oceňuji způsob, jakým se autorka vyrovnala se složitou problematikou augustiniánského řádu, která je těžko uchopitelná už ve středověku, i když by této části slušelo vzhledem k tematickému vymezení práce určité zkrácení a ukáznění. Např. výklad o textové historii Augustinovy řehole a augustiniánských statut je spíše nadbytečný, svědčí nicméně o velké zájmu o téma v jeho fázi středověké i raně novověké (nepochybně bylo nutné si tuto tematiku ujasnit, byť vše nemuselo být důkladně vypisováno). Některé formulace si trochu protiřečí, respektive bylo by dobré je více provázat – řehole má nevýhodu v tom, že je stručná, ale zároveň je „dosti pružná“ (s. 23 a 24). Nezbytný a již ukázněnější je výklad o augustiniánech kanovnících v českých zemích – i vzhledem ke zpracovanosti tématu se zde autorka věnuje spíše středověkému období. Škoda, že více nerozvinula srovnání se šternberskou kanonií, které se přímo nabízí (to je i jisté moje opomenutí při vedení práce).

Autorka si dokáže dobře poradit i s vymezením mikroregionu Fulnecka a s jeho dějinami, kdy vytyčuje stěžejní období pro interakci kláštera s městem. I zde možná, hlavně ohledně majetkové držby, vstupuje až do příliš velkých detailů. Zdařilé mi připadá průběžné komparování se situací jinde, které naznačuje, že srovnávání pro autorku neznámá jen určitý ornament.

Nedostatky: Zřejmé jsou meze v heuristice literatury i pramenů, na něž upozorňuje i oponent. Určitou slabinou je opomíjení německých pramenů. Dále zde najdeme řadu drobných omylů způsobených opět nepochybně chvatem při dokončování práce, jako např. údaj, že od třicátých let 15. století na panství působili luteráni. Z. Machačová se zaměřuje spíše na klášterní provenienci pramenů, což může obraz poněkud zkreslovat (ostatně i sami augustiniáni mohli „vyhlazovat“ obraz své minulosti).

Otázky k obhajobě:

Jak by se dalo uvedené téma rozvíjet? Utvářela by autorka s odstupem po odevzdání práce komparativní rovinu jinak?

Mělo by smysl rozšířit zkoumání problematiky i mimo řád augustiniánů, tj. je možné vybrat nějakou klášterní komunitu mimo něj?

Autorka sleduje, což je dáno pochopitelně dochovanými prameny, kanonii spíše v jejím vnějším působení. Umožňují prameny alespoň částečný vhled do duchovního života komunity zmítané různými vnějšími spory a bojem o svou existenci? Nachází ve sledovaném období jasné doklady o používání Augustinovy řehole a dalších augustiniánských normativních pramenů ve Fulneku?

Byla propojená s městečkem v době 16. století nějakými vazbami (odkazy s duchovním účelem, původ řeholníků?). Lze něco říci o sociálním složení komunity a vzdělání řeholníků – třeba i paralelou s pozdějším obdobím?

Na práci Z. Machačové oceňuji zejména samostatné vytyčení smělých cílů a jejich důsledné sledování, tj. určitou korekturu „velkých dějin“ na základě lokálních příběhů. Důležitá je především srovnávací rovina práce a důkladná pramenná analýza, byť očividně nemohly být využity prameny všechny. Zároveň je významné, že se ponořila do obtížného, prameny často poměrně málo osvětleného období 16. století. Ačkoli vymezení tématu je na diplomovou práci poněkud odvážné, dynamika vztahů mezi vrchností a klášterem a obecnější otázky po religiozitě a jejich aplikaci v praxi otevírá spoustu zajímavých otázek, v jejichž zkoumání bude jistě přínosné pokračovat. Nadprůměrně rozsáhlý text je na některých místech zpracován poněkud těžkopádně a bohužel vykazuje řadu formálních nedopatření, jež ale vyvažuje hlubokým rozhledem a poctivou prací.

Práci proto rád doporučuji k obhajobě a podle jejího průběhu navrhuji známku výborně či velmi dobře.

V Praze, 3. září 2023

PhDr. Jan Zdichynec, Ph.D.